

Gendergerelateerd geweld & vrouwelijke mensenrechtenactivisten

What is gendergerelateerd geweld?

Geweld op vrouwen is een zware mensenrechtenschending, een maatschappelijke crisis van de gezondheidszorg en een hinderpaal voor gelijkheid, ontwikkeling, veiligheid en vrede. De termen 'geweld op vrouwen' en 'gendergerelateerd geweld' worden gebruikt om een reeks misbruiken tegen vrouwen aan te geven waarvan genderongelijkheid en de inferieure maatschappelijke status van vrouwen ten opzichte van mannen aan de oorsprong ligt.

- **Geweld op vrouwen wordt, ook in oorlogstijd, gebruikt om angst te zaaien en vrouwen, hun gezinnen en gemeenschappen te terroriseren en vernederen.**

In 1993 omschreef de *Verklaring inzake de Eliminatie van Geweld tegen Vrouwen van de Verenigde Naties* geweld tegen vrouwen als "iedere vorm gendergerelateerd geweld tegen vrouwen dat resulteert of kan resulteren in fysieke, seksuele of psychologische schade of lijden – waaronder het dreigen met zulke daden, het uitoefenen van dwang of het eigenmachtig beroven van iemands vrijheid, zonder onderscheid tussen openbaar en privéleven". Deze definitie behelst gezinsgeweld, geweld binnen een gemeenschap en gewelddaden gepleegd of gesteund door de overheid.

Gendergerelateerd geweld kan vele vormen aannemen: huiselijk geweld, seksueel misbruik, verkrachting, seksuele intimidatie, vrouwenhandel, gedwongen prostitutie en andere verschrikkelijke praktijken. Deze vormen van geweld kunnen leiden tot fysieke, mentale, seksuele, geslachtelijke en andere gezondheidsproblemen. Bovendien kunnen vrouwen extra kwetsbaar zijn voor geweld door hun meervoudige en samenlopende identiteiten, afhankelijk van hun klasse, ras, ethniciteit, geloof, leeftijd, seksualiteit en burgerlijke status.

Wat doen vrouwelijke mensenrechtenactivisten?

Wereldwijd voeren moedige mannen en vrouwen een strijd voor de erkenning van mensenrechten en een einde aan de schendingen ervan. Mensenrechtenactivisten strijden zowel voor hun eigen rechten als voor die van anderen, en dit tot groot persoonlijk gevaar. Hoewel vrouwelijke mensenrechtenactivisten dezelfde hindernissen trotseren als hun mannelijke collega's, moeten ze vaker het hoofd bieden aan vijandige houdingen en geweld omdat ze vrouw zijn en ze actief mensenrechten en reële verandering

verdedigen in plaats van passief de patriarchale dominantie over te nemen.

De strijd voor mensenrechten is een bedreiging voor de bronnen van mensenrechtenschendingen. Vrouwen die voor mensenrechten strijden, zijn daarentegen een bedreiging voor het gehele patriarchale systeem, dat gebaseerd is op traditionele genderrollen en mannelijk geweld. Over de hele wereld stellen vrouwen actief tradities, stereotiepen en socioculturele normen in vraag die vrouwen hun mensenrechten ontzeggen en hen systematisch benadelen. Daardoor zijn vrouwelijke mensenrechtenactivisten veel kwetsbaarder wanneer ze problemen aankaarten die specifiek met de mensenrechten van vrouwen te maken hebben (zoals economische, sociale, politieke, seksuele en reproductieve rechten van vrouwen, misbruik, geweld, intimidatie, genderdiscriminatie en marginalisering, de rechten van andere gediscrimineerde of gemarginaliseerde groepen, enzovoort).

- **Vrouwelijke mensenrechtenactivisten worden ontmoedigd door familieleden die het niet eens zijn met hun openlijke activisme en bang zijn om de familie te zien onteerd worden. Ze worden ook tegengewerkt door de overheid en ordetroepen, door justitie en zelfs door hun mannelijke collega's.**

Vrouwelijke mensenrechtenactivisten worden door de overheid, ordetroepen en religieuze en culturele groeperingen gezien als subversieve elementen of 'slechte' vrouwen. De kwesties waarvoor ze strijden, worden dan weer beschouwd als schadelijk voor de cultuur, het geloof en de patriarchale, heteronormatieve maatschappelijke orde. Het gevolg hiervan is dat vrouwelijke mensenrechtenactivisten het slachtoffer van geweld en doodslag kunnen worden, omdat ze door hun activisme aanzien worden als een bedreiging voor de heersende culture en religieuze orde. Naast gewelddaden en doodslag, wat soms zelfs goedgekeurd wordt door de overheid en de gemeenschap, lopen vrouwelijke mensenrechtenactivisten het gevaar op verbanning, repressie en laster in allerlei vormen: ze worden 'duivels' genoemd, 'buitenlandse agenten', 'vreemd', los van zeden en geperverteerd. Dit dient om vrouwelijke mensenrechtenactivisten in diskrediet te brengen, hen te isoleren in de maatschappij, hun strijd te delegitimeren en gewelddaden tegen hen te vergemakkelijken en te rechtvaardigen. Dit soort van

geweld wordt door de overheid, de gemeenschap of de familie gebruikt om angst te zaaien en andere vrouwen te ontmoedigen om ook deel te nemen aan

mensenrechtenactivisme en politieke, economische en sociale verandering te verwerven.

De *Verklaring inzake Mensenrechtenverdedigers* (1998) erkent het belang van het werk van mensenrechtenactivisten en geeft aan dat iedere staat de verantwoordelijkheid om hen te beschermen. Desondanks blijven mensenrechtenverdedigers, en dan vooral vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, wereldwijd een van de meest kwetsbare groep activisten.

Om de bijzondere gevaren voor vrouwelijke mensenrechtenactivisten aan te kaarten, moeten specifieke, duidelijke nationale en internationale mechanismen voor de bescherming van vrouwelijke mensenrechtenactivisten en de preventie van geweld en intimidatie overheden tot het opnemen van hun verantwoordelijkheid blijven dwingen.

Wat is de verantwoordelijkheid van de overheid ten overstaan van vrouwelijke mensenrechtenactivisten?

Overheden zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van alle vrouwen en mannen onder de jurisdictie van de regering. Aan die verantwoordelijkheid moet voldaan worden op basis van principiële nondiscriminatie: overheden moeten gendergerelateerd geweld voorkomen, slachtoffers beschermen en daders vervolgen en straffen op dezelfde manier als iedere andere vorm van geweld. Overheden zijn hieraan gebonden door het principe van 'due diligence' en het zijn in de eerste plaats zij die de verplicht zijn om iedere vorm van geweld, gendergerelateerd inbegrepen, aan te pakken.

De *Verklaring inzake de Eliminatie van Geweld tegen Vrouwen* (1993) spoort overheden aan om "hun plicht na te komen en gewelddaden tegen vrouwen tegen te gaan, te onderzoeken en bestraffen in overeenstemming met de binnenlandse legislatie – of die gewelddaden nu gepleegd zijn door overheden of door individuen." Het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) herinnert de wereld in Algemene Opmerking nr 19 eraan dat "overheden verantwoordelijk kunnen zijn voor de daden van individuen wanneer ze hun plichten niet nakomen door mensenrechtenschendingen niet te verhinderen of gewelddaden niet onderzoeken en te bestraffen".

- De 16 Dagen-campagne geeft de mogelijkheid om na te denken over en te reageren op het werk van vrouwelijke mensenrechtenactivisten, om te kijken hoe medestanders kunnen helpen om overheden hun verantwoordelijkheid te doen opnemen inzake de bescherming en promotie van vrouwelijke mensenrechtenactivisten, en om voortgang te maken wat betreft de preventie, vervolging en strafbaarstelling van gendergerelateerd geweld.

De campagne geeft ook de mogelijkheid om sociale en politieke structuren onder de loep te nemen die ervoor zorgen dat gendergerelateerd geweld ongestraft blijft. We pleiten ook voor nieuwe wetten, een beter beleid en de bekrachtiging van de bestaande structuren die gendergerelateerd geweld moeten voorkomen.

Activisten kunnen het *Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen* (CEDAW) gebruiken om overheden tot de orde te roepen. CEDAW werd in 1979 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is een internationaal, juridisch bindend verdrag dat een actieplan opstelt om genderdiscriminatie, gendergerelateerd geweld inbegrepen, uit de wereld te helpen.

Aanbevolen literatuur

- Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW). United Nations Office of the High Commissioner on Human Rights. <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CEDAW/Pages/CEDAWIndex.aspx>
- Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW). Violence against women: 01/29/1992. CEDAW Algemene aanbevelingen 19, A/47/38. (Algemene opmerkingen). <http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/0/300395546e0dec52c12563ee0063dc9d>
- Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW). 1979. <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cedaw.pdf>
- Verklaring inzake de Eliminatie van Geweld tegen Vrouwen 1993. A/RES/48/104 <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>
- Verklaring inzake mensenrechtenverdedigers. 1998. A/RES/53/144 <http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx>
- Special Rapporteur on the situation of human rights defenders: <http://www.ohchr.org/EN/issues/SRHRDefenders/Pages/SRHRDefendersindex.aspx>
- Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/SRWomenIndex.aspx>
- Women Human Rights Defenders International Coalition: <http://www.defendingwomen-defendingrights.org>